

Tiesas lēmums saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 605.panta trešo daļu par krimināllietas nodošanu prokuroram pirmstiesas procesa pabeigšanai

Tēze1: Tulkojot Kriminālprocesa likuma 604.pantu kopsakarā ar 605.panta trešajā daļā noteikto, tiesai, konstatējot, ka nav Kriminālprocesa likuma 592.pantā noteiktā medicīniska rakstura piespiedu līdzekļa piemērošanas pamata, un, pieņemot lēmumu par krimināllietas nodošanu prokuroram pirmstiesas procesa pabeigšanai, jautājums par to, vai persona ir izdarījusi noziedzīgo nodarījumu, nav jāizlemj, jo šī jautājuma izlemšana ir tās tiesas kompetencē, kas pēc pirmstiesas procesa pabeigšanas izskatīs lietu pēc būtības. Izvērtējot minēto jautājumu lēmumā, ar kuru lieta netiek izņemta pēc būtības, tiesa pārkāptu kriminālprocesa pamatprincipus, tostarp nevainīguma prezumpciju.

Tēze2: Persona, kas izdarījusi noziedzīgu nodarījumu ierobežotas pieskaitāmības stāvoklī, ir saucama pie kriminālatbildības, ievērojot Kriminālprocesa likuma vispārējos nosacījumus, un minētais apstāklis var būt par pamatu vienīgi piespriežamā soda mīkstināšanai vai personas atbrīvošanai no soda. No Krimināllikuma 14.panta otrās daļas izriet, ka personai, kura atzīta par ierobežoti pieskaitāmu, tiesa var piemērot arī šajā likumā noteiktos medicīniska rakstura piespiedu līdzekļus, taču šādām personām medicīniska rakstura piespiedu līdzekļi tiek piemēroti saskaņā ar Krimināllikuma 70.pantu, nevis saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 55.nodaļas nosacījumiem.

Latvijas Republikas Augstākās tiesas

Senāta Krimināllietu departamenta

2011. gada 7. septembrī

LĒMUMS

Lietā SKK – 397/2011

(Krimināllieta Nr. 13800011107)

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departaments šādā sastāvā:

senatore referente I.Radzeviča,

senatore A.Nusberga,

senators A.Freibergs

izskatīja rakstveida procesā krimināllietu sakarā ar J.M. kasācijas sūdzību par Latgales apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas 2011.gada 11.maija lēmumu un

k o n s t a t ē j a

ar Daugavpils tiesas 2011.gada 15.februāra lēmumu, pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 605.panta trešo daļu, krimināllieta Nr.[..] par medicīniska rakstura piespiedu līdzekļu

noteikšanu **J.M.**, personas kods [..], nosūtīta Daugavpils prokuratūrai pirmstiesas procesa pabeigšanai.

Tiesa secinājusi, ka J.M. ne noziedzīgā nodarījuma brīdī, ne pašlaik ar psihisku slimību neslimo un tādēļ nav atzīstams par nepieskaitāmu.

Ar Latgales apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas 2011.gada 11.maija lēmumu, izskatot krimināllietu apelācijas kārtībā sakarā ar J.M. apelācijas sūdzību, pirmās instances tiesas lēmums atstāts negrozīts.

Par apelācijas instances tiesas lēmumu J.M. iesniedzis kasācijas sūdzību, kurā lūdz atcelt Daugavpils tiesas 2011.gada 15.februāra lēmumu un Latgales apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas 2011.gada 11.maija lēmumu un kriminālprocesu Nr.[..] izbeigt, vai arī nosūtīt krimināllietu par medicīniska rakstura piespiedu līdzekļu noteikšanu jaunai izskatīšanai Daugavpils tiesā.

Pamatojot šādu lūgumu, J.M. norādījis, ka pirmās instances tiesa, izskatot lietu par medicīniska rakstura piespiedu līdzekļu noteikšanu, nav ievērojusi Kriminālprocesa likuma 604.pantu, kurā norādīts, kādi jautājumi jāizlemj tiesai. Pretēji minētās likuma normas prasībām, tiesa nav pārbaudījusi lietas materiālus un nav noskaidrojusi, vai viņš ir izdarījis Krimināllikuma 269.panta otrajā daļā paredzēto noziedzīgo nodarījumu, jo no lietas materiāliem izriet, ka viņa darbības pareizi kvalificējams pēc Krimināllikuma 127.panta kā tīša miesas bojājuma nodarīšana stipra psihiska uzbudinājuma stāvoklī. Turklāt, ievērojot to, ka minētajā pantā paredzēta kriminālatbildība vienīgi par smagu vai vidēji smagu miesas bojājumu nodarīšanu, viņa darbībās pret cietušo A.P., kurai nodarīti viegli miesas bojājumi, nav arī šī noziedzīgā nodarījuma sastāva.

Tādējādi tiesai, konstatējot, ka viņa darbībās nav Krimināllikuma 269.panta otrajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma sastāva, saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 377.panta 2.punktu kriminālprocess bija jāizbeidz. Arī Kriminālprocesa likuma 605.panta ceturtajā daļā norādīts, ka tiesa, atzinusi, ka pārbaudāmās personas piedalīšanās noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā nav pierādīta, vai noskaidrojusi apstākļus, kas vispār nepieļauj kriminālprocesu, pieņem lēmumu par kriminālprocesa izbeigšanu un paziņo par to ārstniecības iestādei, kurā šī persona ārstējas. Daugavpils tiesa, pieņemot lēmumu par krimināllietas nodošanu prokuroram pirmstiesas procesa pabeigšanai, nepareizi interpretējusi Kriminālprocesa likuma 605.panta trešo daļu. Ievērojot to, ka Kriminālprocesa likuma 605.pantā minēti tikai divi subjektu veidi – pieskaitāmas personas un nepieskaitāmas personas, bet viņu ar ekspertu atzinumu rekomendēts

atzīt par ierobežoti pieskaitāmu, tiesai, pēc J.M. ieskata, nebija pamata atzīt viņu par pieskaitāmu un nodot krimināllietu prokuroram pirmstiesas procesa pabeigšanai.

Savukārt apelācijas instances tiesa, atzīstot, ka tai nav pamata atkārtoti izvērtēt pirmās instances tiesas tiesneša secinājumus un apšaubīt atkārtoti veiktās stacionārās kompleksās tiesu psihiatriskās un tiesu psiholoģiskās ekspertīzes atzinumu, pārkāpusi viņa tiesības pārbaudīt pirmās instances tiesas lēmuma tiesiskumu un pamatotību apelācijas instancē, atkārtoti izskatot krimināllietu pēc būtības. Neviena no tiesām nav arī pamatojusi, kādēļ tā dod priekšroku atkārtotās ekspertīzes, nevis sākotnējās ekspertīzes atzinumam, ar kuru viņu rekomendēts atzīt par nepieskaitāmu. Turklāt apstākļos, kad lietā saņemti divi pretrunīgi ekspertu atzinumi, tiesai, lai kļiedētu šaubas, bija pienākums noteikt trešo – stacionāro komplekso tiesu psihiatrisko un tiesu psiholoģisko ekspertīzi.

Tādējādi apelācijas instances tiesa, pēc J.M. ieskata, pieļāvusi Kriminālprocesa likuma 564.panta un 575.panta trešās daļas, kā arī Krimināllikuma 574.panta 1.punkta un 2.punkta pārkāpumus.

Izskatījis krimināllietas materiālus un izvērtējis J.M. kasācijas sūdzības motīvus, Senāta Krimināllietu departaments atzīst, ka apelācijas instances tiesas lēmums atstājams negrozīts, bet J.Motivāna kasācijas sūdzība noraidāma.

Senāta Krimināllietu departamenta ieskatā, apelācijas instances tiesa, izskatot lietu, nav pieļāvusi J.M. kasācijas sūdzībā norādītos likuma pārkāpumus un kasācijas sūdzībā nav izklāstīti tādi argumenti, kas varētu būt par pamatu tiesas lēmuma atcelšanai

No lietas materiāliem redzams, ka ar prokurora 2009.gada 8.jūlija lēmumu, pamatojoties uz 2008.gada 2.jūlija stacionārās kompleksās tiesu psihiatriskās un tiesu psiholoģiskās ekspertīzes atzinumu Nr.[..], ar kuru J.M. ieteikts atzīt par nepieskaitāmu, izskatāmā krimināllietā nodota tiesai medicīniska rakstura piespiedu līdzekļu noteikšanai. Pirmstiesas kriminālprocesā J.M. darbības kvalificētas saskaņā ar Krimināllikuma 269.panta otro daļu (2.sējuma 144. – 153.lapa, 162.lapa).

Lietas izskatīšanas gaitā pirmās instances tiesa, atsaucoties uz Kriminālprocesa likuma normām, tostarp, 195.pantu un 197.pantu, noteikusi lietā atkārtotu stacionāro komplekso tiesu psihiatrisko un tiesu psiholoģisko ekspertīzi (2.sējuma 190. – 192.lapa).

Senāta Krimināllietu departaments atzīst, ka šādas ekspertīzes noteikšana atbilst likumam un tiesas kompetencei.

Ar 2010.gada 30.jūnija atkārtotās stacionārās kompleksās tiesu psihiatriskās un tiesu psiholoģiskās ekspertīzes atzinumu J.M. saistībā ar viņam inkriminētajām darbībām ieteikts

atzīt par ierobežoti pieskaitāmu. Atzinumā norādīts, ka ne noziedzīgo darbību izdarīšanas laikā, ne arī pašlaik J.M. nav jāuzskata par nepieskaitāmu (2.sējuma 196. –223.lapa).

Atsaucoties uz minēto ekspertu atzinumu, pirmās instances tiesa secinājusi, ka J.M. noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas brīdī ar psihisku slimību nav slimojis un arī pašlaik ar šādu slimību neslimo, tādēļ viņš nav atzīstams par nepieskaitāmu.

Senāta Krimināllietu departaments atzīst par nepamatotiem J.M. kasācijas sūdzībā izteiktos apgalvojumus par to, ka neviena no tiesām nav pamatojusi, kādēļ tā dod priekšroku atkārtotās ekspertīzes, nevis sākotnējās ekspertīzes atzinumam. Apelācijas instances tiesa secinājusi, ka tai „nav pamata pārvērtēt pirmās instances tiesas tiesneša izdarītos secinājumus un apšaubīt atkārtotās stacionārās kompleksās tiesu psihiatriskās un tiesu psiholoģiskās ekspertīzes 2010.gada 30.jūnija atzinumu Nr.[..], veiktu attiecībā pret J.M., kas ir pamatots, loģisks pēc satura un objektīvs. Būtiskas nepilnības vai pieļautas metodiska rakstura kļūdas, vai arī ekspertīzes laikā būtu pieļauti kādi būtiski procesuālās kārtības pārkāpumi netiek konstatēti”.

Atzinusi, ka J.M. ne noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas brīdī, ne arī pašlaik nav atzīstams par nepieskaitāmu, pirmās instances tiesa, atsaucoties uz Kriminālprocesa likuma 605.panta trešo daļu, pieņēmusi lēmumu par krimināllietas nodošanu prokuroram pirmstiesas procesa pabeigšanai.

Savukārt apelācijas instances tiesa secinājusi, ka šāds pirmās instances tiesas lēmums ir likumīgs un pamatots, jo tas pieņemts atbilstoši Kriminālprocesa likuma 55.nodaļas prasībām, ievērojot kriminālprocesuālās tiesvedības normas.

Senāta Krimināllietu departaments atzīst par nepamatotu J.M. kasācijas sūdzībā pausto viedokli par to, ka konkrētajā gadījumā, ievērojot to, ka ar ekspertu atzinumu viņu rekomendēts atzīt nevis par pieskaitāmu, bet par ierobežoti pieskaitāmu, tiesai bija pienākums pabeigt procesu par medicīniska rakstura piespiedu līdzekļu piemērošanu, izlemjot Kriminālprocesa likuma 604.pantā norādītos jautājumus, tostarp jautājumu par to, vai viņš ir izdarījis Kriminālprocesa likuma 269.pantā paredzēto noziedzīgo nodarījumu.

Kriminālprocesa likuma Vienpadsmitajā sadaļā norādīts uz atsevišķu kategoriju lietām, kurās pastāv kriminālprocesa īpatnības. Šajā sadaļā ietverta arī Kriminālprocesa likuma 55.nodaļa par kriminālprocesu, nosakot medicīniska rakstura piespiedu līdzekļus.

No Kriminālprocesa likuma 592.panta pirmās daļas izriet, ka tiesa medicīniska rakstura piespiedu līdzekli saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 55.nodaļas nosacījumiem piemēro tikai tādai personai, kura izdarījusi noziedzīgu nodarījumu, būdama nepieskaitāmības stāvoklī, vai

kura pēc noziedzīga nodarījuma izdarīšanas vai sprieduma taisīšanas saslīmusi ar tādiem psihiskiem traucējumiem, kas atņēmuši tai spēju saprast savu darbību vai vadīt to.

Pirmās instances tiesa secinājusi, ka J.M. ne noziedzīgo darbību izdarīšanas brīdī, ne arī pašlaik nav jāuzskata par nepieskaitāmu, tādēļ atbilstoši Kriminālprocesa likuma 605.panta trešajai daļai pamatoti lēmusi par krimināllietas nodošanu prokuroram pirmstiesas procesa pabeigšanai. Senāta Krimināllietu departamenta ieskatā, tulkojot Kriminālprocesa likuma 604.pantu kopsakarā ar 605.panta trešajā daļā noteikto, tiesai, konstatējot, ka nav Kriminālprocesa likuma 592.pantā noteiktā medicīniska rakstura piespiedu līdzekļa piemērošanas pamata, un, pieņemot lēmumu par krimināllietas nodošanu prokuroram pirmstiesas procesa pabeigšanai, jautājums par to, vai persona ir izdarījusi norādīto noziedzīgo nodarījumu, nav jāizlemj, jo šī jautājuma izlemšana ir tās tiesas kompetencē, kas pēc pirmstiesas procesa pabeigšanas izskatīs lietu pēc būtības. Izvērtējot minēto jautājumu lēmumā, ar kuru lieta netiek izlemta pēc būtības, tiesa pārkāptu kriminālprocesa pamatprincipus, tostarp nevainīguma prezumpciju.

Pieņemot lēmumu par krimināllietas nodošanu prokuroram pirmstiesas procesa pabeigšanai, Senāta Krimināllietu departamenta ieskatā, nav izšķirošas nozīmes tam, vai persona atzīstama par pieskaitāmu vai ierobežoti pieskaitāmu.

Ierobežotas pieskaitāmības jēdziena skaidrojums un šāda personas stāvokļa ietekme uz kriminālatbildību norādīta Krimināllikuma 14.pantā. No šā panta pirmās daļas izriet, ka gadījumā, ja persona noziedzīga nodarījuma izdarīšanas laikā psihisko traucējumu vai galīgas atpalcības dēļ nav bijusi spējīga visā pilnībā saprast savu darbību vai to vadīt, tas ir, atradies ierobežotas pieskaitāmības stāvoklī, tai atkarībā no nodarījuma konkrētiem apstākļiem tiesa var mīkstināt piespriežamo sodu vai šo personu atbrīvot no soda. No minētās likuma normas izriet, ka persona, kas izdarījusi noziedzīgu nodarījumu ierobežotas pieskaitāmības stāvoklī, ir saucama pie kriminālatbildības, ievērojot Kriminālprocesa likuma vispārējos nosacījumus, un minētais apstāklis var būt par pamatu vienīgi piespriežamā soda mīkstināšanai vai personas atbrīvošanai no soda. No Krimināllikuma 14.panta otrās daļas izriet, ka personai, kura atzīta par ierobežoti pieskaitāmu, tiesa var piemērot arī šajā likumā noteiktos medicīniska rakstura piespiedu līdzekļus, taču šādām personām medicīniska rakstura piespiedu līdzekļi tiek piemēroti saskaņā ar Krimināllikuma 70.pantu, nevis saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 55.nodaļas nosacījumiem.

Ievērojot minēto, Senāta Krimināllietu atzīst, ka apelācijas instances tiesa, izskatot krimināllietu, nav pieļāvusi tādu Krimināllikuma pārkāpumus vai Kriminālprocesa likuma būtiskus pārkāpumus, kuru dēļ tās lēmums būtu atceļams.

Vadoties no Kriminālprocesa likuma 585. un 587. panta, Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departaments

n o l ē m a

Latgales apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas 2011.gada 11.maija lēmumu atstāt negrozītu, bet J.M. kasācijas sūdzību noraidīt.

Lēmums nav pārsūdzams.